

VII.

Obnovljenje kraljevstva hrvatskoga.

(1058—1089).

Petar Kresimir IV. (1058—1073). Petar Kresimir IV. pripoji odmah početkom svoga vladanja svakako privolom bizantinskoga carstva državi hrvatskoj dalmatinske gradove i otoke, a nešto kasnije trajno i oblast Neretljansku. Tim djelima obnovi Petar Kresimir vlast hrvatsku na moru, koje u jednoj ispravi naziva svojim („nostrum dalmaticum mare“).

Ovo političko snaženje uzeše uvelike slabiti nutarnji nemiri, nastali zbog sukoba između visokoga latinskoga klera i narodne hrvatske crkve. Kad je Petar Kresimir stupio na hrvatski prijestô, već je započela raditi papinska stolica oko potpune nezavisnosti crkve Hristove od države, a jače odvisnosti svećenstva od nasljednika sv. Petra na štetu svjetovnih vladara. K tomu još se išlo i za jedinstvom u crkvenoj službi i obredima. Radi toga sastane se godine 1060. u Spljetu pod predsjedanjem papinskoga poslanika Majnarda crkveni sabor, a taj zaključi, da se imade slovenska služba božja u crkvi dokinuti u korist latinske, da se svećenici ne smiju više ženiti, a oni, koji su već oženjeni, da se moraju rastaviti od svojih porodica, konačno da svećenici ne smiju više nositi ni brade ni duge kose; tko se o to ogriješi, ne može biti ređen, odnosno ne smije se više puštati u crkvu. Papa Aleksandar II. potvrdi ove zaključke.

Hrvatska i latinska stranka. Radi ovih zaključaka nastade velika uzbuđenost u narodu hrvatskom i poljulja iz temelja državom njegovom. Nastadoše dvije stranke: jedna hrvatska, kojoj je pripadala većina nižega klera i zacijelo vas puk i niže plemstvo; druga latinska s romanskim žiteljstvom u dalmatinskim gradovima, visokim klerom i plemstvom. U toj borbi kralj Petar Kresimir povlađivaše iz državnih interesa latinskoj stranci, koja se nije žacala, da u Rimu ocrni hrvatski glagolaški kler kao arijanski, dakle here tički, a tako i sv. Metoda kao heretika arijanca. Kao nekoć za vjerskih smutnja u Bizantu, tako je sada pitanje slovenske službe božje, svećeničke ženidbe, nošenja brade i duge kose obuzelo i u Hrvatskoj vas javni interes, raspirujući strasti do skrajnosti, a naročito kad su bile neke hrvatske crkve odista i zatvorene. To se ne